

Eivind Landmark:

DANSK (OG NORSK) PERSEPSJON AV NORSKE FONEMKONTRASTER

En testrapport

1 INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for rapporten

Nordisk nabospråkforståelse er et emne som fra tid til annen er framme i offentlighetens lys - enten anledningen er et utekstet fjernsynsprogram eller et nordisk politikermøte.

Fra vitenskapelig side er det gjort noen framstøt for å granske språkforståelsen nordiske granner imellom, jfr. Haugen (1953), Lindgren (1972), Ohlsson (1972), Grannspråk (1975), Maurud (1976), Elert (1981). Enkelte av disse arbeidene omhandler persepsjon på lydplanet. Det er også emnet for denne undersøkelsen, som gjelder noen problemer på fonetisk/fonologisk nivå i danskers persepsjon av norsk.

Materialet for rapporten stammer fra språklaboratorietester foretatt med dansk-studenter ved Aarhus Universitet i 1972-73. Rapporten bygger på resultatene fra tre hele undervisningsgrupper, som til sammen utgjorde 56 personer. Studentene ble testet ved starten av grunnkurset deres i norsk språk. (Samme sett av tester ble for øvrig brukt som arbeidsøvinger under kurset og som finaltest, men resultatene herfra er ikke trukket inn i undersøkelsen.) Testkonstruktører var amanuensis Erik Andersen ved Aa. U.s språklaboratorium og undertegnede i fellesskap.

Siktepunktet med testene var ikke systematisk persepsjonsanalyse, men diagnostisering og praktisk språktrening. Utvalget og omfanget av testledd ("items")¹⁾ er derfor bestemt ut fra det praktiske formålet. Undersøkelsen fanger heller ikke opp forsøkspersonenes forhåndskunnskaper, dialektbakgrunn og attityde. (Se likevel 23.20 og 26.)

For å kontrollere hvor holdbar testen er, har jeg seinere prøvd den på forsøkspersoner med norsk som morsmål. Kontrollgruppa utgjøres av andresemesters norskstudenter ved Telemark distriktshøgskole (1982 og 1983), 55 personer i alt. De norske testresultatene blir i rapporten lagt fram parallelt med de danske.

12 Fonetisk og funksjonell korrespondanse

I det følgende skal brukes termen fonetisk korrespondanse om høy grad av fonetisk likhet mellom lyder i de to språk, m.a.o. om høy grad av samsvar mellom distinktive faktorer i de lydene det gjelder. Eksempel²⁾: i ordene no. mat, da. mad korresponderer no. [m] fonetisk godt med dansk [m], no. [ɑ] mindre godt med da. [a], og no. [t] bare fjernt med da. [ð] (faktoren dental); det er en viss fonetisk likhet (korrespondanse) mellom no. [æ] i reise og da. [ai] i rejse, mens no. [æ] i sein og da. [e.] i sen korresponderer dårlig (fremre vokalisme er fellesfaktor).

Videre skal brukes termen funksjonell korrespondanse om etymologisk identitet mellom gitte elementer i språkene." Eksempel: fonemene /m/, /a/ og /t/ i no. mat korresponderer funksjonelt med henholdsvis fonemene /m/, /a/ og /ð/ i da. mad; like ens er det funksjonell korrespondanse mellom no. /æ/ i sein og da. /e./ i sen.

Fordi dansk og norsk er grannespråk, kan persepsjon av talt språk i høy grad bygge på den funksjonelle korrespondansen mellom de to språkene. Men persepsjonen vil hemmes hvis funksjonelt korresponderende fonemer ikke (eller i liten grad) er fonetisk korresponderende.

13 Formål med rapporten

Det som skal fokuseres i denne rapporten, er hvordan dansker oppfatter visse funksjonelt korresponderende fonemer i norsk.³⁾

Dette vil i sin tur kunne nyttes i nabospråkspedagogikk, idet materialet gir grunnlag for slutninger om hvilke feil som kan ventes, og på hvilke punkt undervisninga mest effektivt kan settes inn.

Endelig kan resultatene fra den norske kontrollgruppa være av interesse for studiet av talekommunikasjon i sin alminnelighet.

Merknad. Et problem som reiser seg i samband med nabospråksundervisning, men som materialet ikke gir anledning til å gå nøyere inn på, er hvilken rolle morfem-identifikasjon spiller i forhold til fonem-identifikasjon (se f.eks. 22.3). Spørsmålet om skriftspråkets innvirkning på persepsjonen må vi også stort sett la ligge.

2 ANALYSE AV TESTRESULTATENE

21 Generelt om testen

Testen omfatter fire kontraster mellom fonemer/fonemgrupper i østnorsk: /ʃ/:/ç/, aksent 1 : aksent 2, /u/:/y/, retroflekser: dentaler. Grunnen til at disse fonemene ble valgt, går fram av denne analysen av deres funksjonelle og fonetiske korrespondanse med danske fonemer:

1. /ʃ/ og /ç/ (med grafemrepresentasjon sk(j) og k(j)) korresponderer funksjonelt med henholdsvis /sg/ og /k/. Noen fonetisk korresponderende spiranter fins ikke på dansk; nærmest ligger /s/, respektive /j/.
2. Aksent 1 og 2 (tonelagene) korresponderer funksjonelt - til en viss grad - med 'stød': 'ikke-stød'. Fonetisk fins ingen korrespondanse med dansk prosodi.
3. /u/ og /y/ korresponderer funksjonelt med da. /u/ og /y/. De to /y/-fonemene korresponderer nokså godt fonetisk, mens no. /u/ ligger i en midtre posisjon mellom da. /y/ og /u/.
4. Retroflekser og dentaler korresponderer funksjonelt med henholdsvis /r/ + alveolarer og alveolärer. Da. /t/, /d/ og /n/ ligger altså fonetisk mellom de norske retrofleksene og dentalene. Noen kontrast i likhet med den norske fins ikke på dansk.

De norske fonemene det her gjelder, står altså klart i funksjonell korrespondanse med danske. Den fonetiske korrespondansen varierer derimot fra god til fjern eller ingen.

Ved hver fonemkontrast består testen av to deler. Den første - diskriminasjonsdelen - måler evnen til å høre forskjell mellom (diskriminere) to fonemer. Hvert testledd er et ordpar som blir uttalt. Instruksjonen går ut på å sette X hvis ordene (i 23.1: ordmelodiene) er identiske, O hvis de ikke er det. Den andre delen - identifikasjonsdelen - måler evnen til å identifisere et gitt fonem. Hvert testledd er et enkelt ord som blir uttalt. På oppgavearket som forsøkspersonen har foran seg, er dette ordet (fonemet) ført opp sammen med en distraktor (evt. to). Instruksjonen går ut på å understreke det ordet som uttales. (Jfr. oppgavearkene, som ligger ved rapporten.)

Analysen av testresultatene for hver kontrast vil - foruten å konstatere feilsvar i de enkelte testledd - især dreie seg om hvordan forskjellige variabler innvirker på testresultatet.

Slike variabler kan tenkes å være:

- om testleddet er et X- eller O-par;
- om testleddet er et mono- eller polysyllabisk ord;
- kvantiteten i det aktuelle ordet/ordparet;
- kvaliteten av omgivende fonemer;
- for retrofleks/dental-gruppa: kvaliteten til fonemet.

22 /ɟ/ : /ç/ (s. 1 i vedlegget)

22.1 Diskriminasjonsdel

22.10 Testresultat

	<u>Dansk gruppe</u>		<u>Norsk gruppe</u>	
	<u>Antall feil</u>	<u>Feil i %</u>	<u>Antall feil</u>	<u>Feil i %</u>
1. O sjøl kjøl	44	<u>78,6</u>	4	7,3
2. O kysse skysse	34	<u>60,7</u>	3	5,5
3. O skjele kjele	17	30,4	1	1,8
4. X skinn skinn	2	3,6	6	<u>10,9</u>
5. O sjekk kjekk	18	32,1	4	7,3
6. X kjøre kjøre	26	<u>46,4</u>	6	<u>10,9</u>
7. O sjah tja	46	<u>82,1</u>	18	<u>32,7</u>
8. X kjære kjære	16	28,6	4	7,3
9. O kei skei	28	<u>50,0</u>	5	<u>16,4</u>
Feilsvar i alt	231		51	
Gjennomsnittlig pr. testledd	25,7	45,9	5,1	10,4

De prosentverdiene som ligger høyere enn gjennomsnittet, er understreket (like ens i de følgende testresultatene).

Den norske feilskåren ligger - som ventet - langt under den danske. Gjennomsnittlig feilprosent for den danske gruppa nærmer seg 50, men de store svingningene ("variationsbredden", Andersen 1978:191) viser likevel at andre faktorer enn gjetning må ha gjort seg gjeldende. Den høye feilskåren på testledd 7 hos begge grupper tyder på at dette er uheldig valgt (dels er sjah et lite frekvent fremmedord, dels uttales interjeksjonen ofte med affrikat, mens bånd-uttalen var [ça]).

22.11 X-par : O-par

	Da. gr.		No. gr.	
	X-par	O-par	X-par	O-par
Antall testledd	3	6	3	6
Samlet/gj.sn. snittlig antall feil	44/14,6	187/31,2	16/2,7	35/5,8
Gj.sn. feilprosent	26,1	55,7	9,7	10,6

22.12 Monosyllabiske par : polysyllabiske par (M-par : P-par)

	M-par		P-par	
	M-par	P-par	M-par	P-par
Antall testledd	5	4	5	4
Samlet/gj.sn. antall feil	138/27,6	93/23,3	37/7,4	14/3,5
Gj.sn. feilprosent	49,3	41,5	13,5	6,4

22.13 Vokalkvalitet

Tabellen gjelder den vokalen som følger etter spiranten, og er satt opp slik at feilskåren faller fra venstre mot høyre.

Dansk gruppe:	/ɑ/	/ø/	/y/	/æɪ/	/e/	/æ/	/i/
Antall testledd	1	2	1	1	2	1	1
Samlet/gj.sn. ant. feil	46	70/35	34	28	35/17,5	16	2
Gj.sn. feilprosent	82,1	62,5	60,7	50,0	31,3	28,6	3,6

Norsk gruppe:	/ɑ/	/i/	/ø/	/æɪ/	/æ/	/y/	/e/
Antall testledd	1	1	2	1	1	1	2
Samlet/gj.sn. ant. feil	18	6	10/5	5	4	3	5/2,5
Gj.sn. feilprosent	32,7	10,9	9,1	9,1	7,3	5,5	4,5

22.2 Identifikasjonsdel22.20 Testresultat

Rett svar er understreket.

		Antall		Antall	
		feil	Feil i %	feil	Feil i %
1.	<u>kinn</u> skinn	24	42,9	3	5,5
2.	<u>kjøre</u> skjøre	18	32,1	4	7,3
3.	<u>kjemme</u> skjemme	24	42,9	2	3,6
4.	<u>kyte</u> skyte	40	<u>71,4</u>	8	<u>14,5</u>
5.	<u>kile</u> skile	20	35,7	6	<u>10,9</u>
6.	<u>kjele</u> skjele	32	<u>57,1</u>	14	<u>25,5</u>
7.	<u>kjapp</u> sjapp	40	<u>71,4</u>	0	0
8.	<u>kyssen</u> skyssen	26	46,4	11	<u>20,0</u>
9.	<u>kitt</u> skitt	17	30,4	2	3,6

	<u>Da. gr.</u>		<u>No. gr.</u>	
	(feil)	(i %)	(feil)	(i %)
Feilsvar i alt	241		50	
Gjennomsnittlig pr. testledd	26,8	47,9	5,6	10,2

Kontrollgruppa skårer som i 22.10 - og langt under den danske gruppa. Mange av resultatene der virker som tipping (4 testledd ligger mellom 42,9 og 57,1 prosent).

22.21 Monosyllabiske ord : polysyllabiske ord

	<u>M-ord</u>		<u>P-ord</u>	
	(feil)	(i %)	(feil)	(i %)
Antall testledd	3	6	3	6
Samlet/gj.sn. antall feil	81/27	160/26,7	5/1,7	45/7,5
Gj.sn. feilprosent	48,2	47,6	3,0	13,6

22.22 Vokalkvalitet

Tabellen svarer til den som fins i 22.13.

<u>Dansk gruppe:</u>	<u>/a/</u>	<u>/y/</u>	<u>/e/</u>	<u>/i/</u>	<u>/ø/</u>
Antall testledd	1	2	2	3	1
Samlet/gj.sn. ant. feil	40	66/33	56/28	61/20,3	18
Gj.sn. feilprosent	71,4	58,9	50,0	36,3	32,1
<u>Norsk gruppe:</u>	<u>/y/</u>	<u>/e/</u>	<u>/ø/</u>	<u>/i/</u>	<u>/a/</u>
Antall testledd	2	2	1	3	1
Samlet/gj.sn. ant. feil	19/9,5	16/8	4	11/3,7	0
Gj.sn. feilprosent	17,3	14,5	7,3	6,7	0

22.23 Omvendt identifikasjon

"Omvendt identifikasjon" kan sies å foreligge når det uttalte ordet identifiseres med distraktor (og det bare inngår én slik i testleddet).

	<u>Identifikasjon med /ç/ istf. /ʃ/</u>		<u>Identifikasjon med /ʃ/ istf. /ç/</u>	
	(feil)	(i %)	(feil)	(i %)
Antall testledd	4		5	
<u>Dansk gruppe:</u>				
Samlet/gj.sn. ant. feil	79/19,8		162/32,4	
Gj.sn. feilprosent	35,3		57,9	
<u>Norsk gruppe:</u>				
Samlet/gj.sn. ant. feil	14/3,5		36/7,2	
Gj.sn. feilprosent	6,4		13,1	

22.3 Slutninger

Feilskårene nærmer seg 50% i gjennomsnitt for begge testdelene i den danske gruppa - m.a.o. er det feilsvar på nesten annet-hvert testledd.

Testen viser stor forskjell hos den danske gruppa mellom persepsjon i X-par og i O-par (22.11): de siste kommer langt dårligere ut, selv om også X-par gir nokså høye tall. Dette tyder på høy grad av persepsjonelt sammenfall. Feilene i X-par kan forstås som hypernormalisme ("overtolking"), men heller som interferens - jfr. nedenfor.

Monosyllabiske ord blir litt dårligere oppfattet enn polysyllabiske i diskriminasjonsdelen hos begge grupper (22.12). Men resultatene i identifikasjonsdelen (22.21) gir ikke grunnlag for å postulere noen sammenheng mellom stavelsestall og persepsjon.

I begge deler av testen svinger verdien for de enkelte vokalkvalitetene sterkt (22.13, 22.22). Et gjennomgående trekk hos den danske gruppa er at testledd med /a/ og /y/ oppviser mange feil (over 50%), /i/ og /æ/ derimot relativt få. Dette kan dels skyldes fordeling i X-/O-par og i mono-/polysyllabiske ord, og plassering i "oppvarmingsfasen" av testen (jfr. de første testledd i 22.10). Videre er (som antydnet) testledd 7 i 22.10 dårlig egnet. Men en medvirkende årsak til de svingende verdiene kan også være koartikulasjon, dvs. at spirantene blir mer lik hverandre i naboskap med visse vokaler. Jfr. testledd 7 i 22.10 og 22.20: /a/ kan bevirke lavere tyngestilling for /ç/, altså større likhet med /ʃ/; videre testledd 2 i 22.10 og 4 og 8 i 22.20: /y/ kan bevirke lepperunding for /ç/, altså større likhet med /ʃ/.

Interferens gjør seg trolig gjeldende når /ç/ snarere blir oppfattet som /ʃ/ enn omvendt, jfr. den omvendte identifikasjonen (22.23), og verdiene for de tre X-parene i 22.10:

testledd 4: identifikasjon med /ç/ istf. /ʃ/	-	3,6 %
" 6: " " /ʃ/ " /ç/	-	46,4 %
" 8: " " /ʃ/ " /ç/	-	28,6 %

Dette kan tolkes slik at det persepsjonelle sammenfallet skjer til fordel for /ʃ/, som ligger nærmest utgangsspråkets /s/ både fonetisk og når det gjelder skriftbilde (jfr. også da. /sj/ i f.eks. sjæl). Interferensen rammer altså det fonemet som

ligger fjernest fra utgangsspråket, nemlig /ç/. Karakteristisk nok er det ingen forskjell på X- og O-par i den norske gruppa, der interferens ikke er aktuelt (22.11). Kontrollgruppa har da heller ingen uttalt tendens til identifikasjon med /ʃ/ istf. /ç/, jfr. særlig skårene for testledd 4, 6 og 8 i 22.10.

Når en skal tolke resultatene, gjør det seg gjeldende et usikkerhetsmoment som jeg så vidt har berørt før (22.10). Det er spørsmålet om testdeltakerne assosierer testordene på båndet med danske ord som de synes likner, og samtidig utelukker muligheten for et kontrasterende ord på norsk dersom en tilsvarende ordkontrast ikke fins på dansk. Eksempel: i 22.10, testledd 2 assosierer testdeltakeren trolig med da. kysse, og siden det ikke fins noe kontrasterende dansk ord på sk-/sj-, kan det være nærliggende å slutte at samme ord sies to ganger på båndet (til tross for at testinstruksjonen impliserer en mulig ordkontrast på norsk). Andre eksempler: i 22.20, testledd 4 og 7 gjenfinnes ikke testordene på dansk; derimot minner distraktorene om velkjente danske ord, henholdsvis skyde og sjap "vått føre". Testdeltakeren kan derfor godt tenkes å knytte det han/hun hører på båndet til et kjent ord - selv om begge valgmulighetene fins på testarket. For den norske gruppa vil ordassosiasjoner neppe spille noen større rolle, jfr. skårene på de nevnte testleddene.

Det er altså risiko for at en fonemperspeksjonstest til en viss grad virker som ord-persepsjonstest. Slik ordassosiasjon er det vanskelig å utelukke i denne typen tester, og den vil trolig også gjøre seg gjeldende selv om en bruker nonsens-ord i stedet (Andersen 1978:170). Derfor bør en ha dette momentet for øye når testresultatene vurderes.

23 Aksent 1 : aksent 2 (s. 2 i vedlegget)

23.1 Diskriminasjonsdel

23.10 Testresultat

			<u>Da. gr.</u>		<u>No. gr.</u>	
	Antall	Feil	Antall	Feil	Antall	Feil
	feil	i %	feil	i %	feil	i %
1. O ^v svinne			34	<u>60,7</u>	8	<u>14,5</u>
2. O 'djupet			24	<u>42,9</u>	4	<u>7,3</u>
3. X ^v låne			3	5,4	1	1,8
4. O han 'hold-			8	14,3	1	1,8
er på						

5.	O	^v levende	'levenet	14	25,0	2	3,6
6.	X	det ^v gikk med	det ^v gikk med	1	1,8	1	1,8
7.	X	'selen	'selen	2	3,6	1	1,8
8.	O	'anropende	^v anropene	18	<u>32,1</u>	4	<u>7,3</u>
9.	O	han ^v dro til meg	han 'dro til meg	23	<u>41,1</u>	3	<u>5,5</u>
Feilsvar i alt				127		25	
Gjennomsnittlig pr. testledd				14,1	25,2	2,8	5,1

Som i 22.10 er variasjonsbredden stor, særlig i den danske gruppa. Den norske feilskåren er også her svært lav i forhold til den danske.

23.11 X-par : O-par

	X-par	O-par	X-par	O-par
	-----	-----	-----	-----
Antall testledd	3	6	3	6
Samlet/gj.sn. antall feil	6/2	121/20,2	3/1	22/3,7
Gj.sn. feilprosent	3,6	36,1	1,8	6,7

23.12 Antall stavelser i testleddet

	2 stav.	Mer enn 2 stav.	2 stav.	Mer enn 2 stav.
	-----	-----	-----	-----
Antall testledd	4	5	4	5
Samlet/gj.sn. antall feil	63/15,8	64/12,8	14/3,5	11/2,2
Gj.sn. feilprosent	28,2	22,9	6,4	4,0

23.13 Stavelsesstruktur

Det skal her regnes med tre typer stavelsesstruktur: lengde på vokal, lengde på stemt konsonant, lengde på ustemt konsonant. Ordning av resultatet etter strukturen i den tonelagbærende (trykksterke) stavelsen gir følgende verdier:

	Lang vok.	Lang stemt kons.	Lang ustemt kons.
	-----	-----	-----
Antall testledd	5	3	1
<u>Dansk gr.:</u>			
Samlet/gj.sn. antall feil	66/13,2	60/20	1
Gj.sn. feilprosent	23,6	35,7	1,8
<u>Norsk gr.:</u>			
Samlet/gj.sn. antall feil	11/2,2	13/4,3	1
Gj.sn. feilprosent	4	7,8	1,8

23. Identifikasjonsdel

23.10 Testresultat

Aksent	Da. gr.		No. gr.	
	Antall feil	Feil i %	Antall feil	Feil i %
1. 2 opphold	22	39,3	25	45,5
2. 1 speilet	32	<u>57,1</u>	29	<u>52,7</u>
3. 2 graven	21	37,5	20	36,4
4. 2 vi ^v stod opp	14	25,0	16	29,1
5. 1 utkomme	24	<u>42,9</u>	21	38,2
6. 1 det 'kom til	43	<u>76,8</u>	42	<u>76,4</u>
7. 1 smilene	15	26,8	25	45,5
8. 2 binde	34	<u>60,7</u>	36	<u>65,5</u>
9. 2 opprørene	10	17,9	27	<u>49,1</u>
Feilsvar i alt	215		241	
Gjennomsnittlig pr. testledd	23,9	42,7	26,8	48,7

Kontrollgruppas feilskåre er her påfallende høy - til og med høyere enn hos den danske gruppa. Dette viser at mange av de norske testdeltakerne - til tross for at de var norskstudenter - var fremmede for å identifisere realisasjoner av tonelag med tonelagskurver. Når danskene skærer så godt i forhold til nordmennene, kan det komme av positiv overføring fra nabospråksundervisning i svensk, som over halvparten av studentene hadde hatt semesteret før.

Merknad. Ved persepsjonen av testledd 4 og 6 har utvilsomt setningsintonasjonen spilt inn. De må derfor regnes som uegnet, og er utelatt i de følgende tabellene.

23.21 Antall stavelser i testleddet

	2 stav. Mer enn 2 stav.		2 stav. Mer enn 2 stav.	
Antall testledd	4	3	4	3
Samlet/gj.sn. antall feil	109/ 27,3	49/16,3	110/ 27,5	73/24,3
Gj.sn. feilprosent	48,8	29,1	50,0	44,2

23.22 Stavelsesstruktur

Tabellen er parallell med den som fins i 23.13.

	Lang vok.	Lang stemt kons.	Lang ustemt kons.

Antall testledd	4	1	2
<u>Dansk gr.:</u>			
Samlet/gj.sn. antall feil	92/23	34	32/16
Gj.sn. feilprosent	41,1	60,7	28,6
<u>Norsk gr.:</u>			
Samlet/gj.sn. antall feil	95/23,8	36	52/26
Gj.sn. feilprosent	43,3	65,5	47,3

23.23 Omvendt identifikasjon

	Identifikasjon med aksent 1 istf. 2	Identifikasjon med aksent 2 istf. 1

Antall testledd	4	3
<u>Dansk gr.:</u>		
Samlet/gj.sn. ant. feil	87/21,8	71/23,7
Gj.sn. feilprosent	38,9	42,3
<u>Norsk gr.:</u>		
Samlet/gj.sn. ant.feil	108/27	75/25
Gj.sn. feilprosent	49,1	45,5

23.3 Slutninger

Diskriminasjonen er tilsynelatende ganske god hos den danske gruppa, med en feilprosent på 25,2 (23.10). Men den høye feilskåren for O-par (23.11) viser at kontrasten egentlig blir dårlig oppfattet.

Siden tonelagsforskjellen ikke har noen fonetisk korrespondanse i dansk, blir feilskårene under 'omvendt identifikasjon' slik som en kan vente: de to gruppene er jevnstore (23.23). Det norske resultatet her avslører - i enda høyere grad enn det danske - rein gjetting.

Lengre testledd ser ut til å bli riktigere oppfattet enn korte - jfr. 23.12 og 23.21, ventelig fordi ordmelodien markeres bedre når den strekker seg over flere stavelser.

For å se hvilken betydning stavelsesstrukturen har for persepsjonen, bør en holde ute X-parene, som klart slår ut i lavere feilprosent (23.11), og dessuten de to nevnte testledd

i 23.2 som består av mer enn ei tonelagsgruppe. Holdes to-stavelers testledd atskilt fra de lengre, får vi da følgende feiltabell for den danske gruppa (basert på begge testdeler, med antall testledd i parentes):

	2 stavelser		Mer enn 2 stavelser	
Lang vok.	(3)	77/25,7	(4)	76/19
Lang stemt kons.	(2)	68/34	(2)	26/13
Lang ustemt kons.	(1)	22	(1)	10
Samlet		167/27,8		112/16

Det er påfallende at lang ustemt konsonant ikke samler flere feil, ettersom en kunne vente at en sammenhengende ordmelodi var lettere å oppfatte enn en som blir avbrutt av ustemthet. Tallene for strukturtypene ellers gir ikke grunnlag for klare konklusjoner. Men da lengre testledd som nevnt påvirker feilskåren positivt, bør kolonnen for tostavelers testledd anses som sikrest. Det innebærer at ordmelodien er lettere å høre når den er knyttet til lang vokal enn til lang stemt konsonant (en av de store skårene for denne typen ligger rett nok i oppvarmingsfasen).

24 /u/ : /y/ (s. 3 i vedlegget)

24.1 Diskriminasjonsdel

24.10 Testresultat

	<u>Da. gr.</u>		<u>No. gr.</u>	
	Antall feil	Feil i %	Antall feil	Feil i %
1. O sul syl	0	0	1	1,8
2. X rugg rugg	3	5,4	4	<u>7,3</u>
3. O mygger mugger	14	<u>25,0</u>	0	0
4. O sure syre	11	<u>19,6</u>	2	<u>3,6</u>
5. X fylle fylle	2	3,6	0	0
6. O lys lus	6	<u>10,7</u>	0	0
7. X tull tull	3	5,4	1	1,8
8. O bu by	1	1,8	1	1,8
9. X mur mur	5	8,9	3	<u>5,5</u>
Feilsvar i alt	45		12	
Gjennomsnittlig pr. testledd	5	8,9	1,3	2,4

Begge grupper har relativt liten feilskåre her. Nordmennene

skårer markert lavest.

24.11 X-par : O-par

	Da. gr.		No. gr.	
	X-par	O-par	X-par	O-par
Antall testledd	4	5	4	5
Samlet/gj.sn. antall feil	13/3,2	32/6,4	8/2	4/0,8
Gj.sn. feilprosent	5,7	11,4	3,6	1,5

24.12 Monosyllabiske par : polysyllabiske par

	M-par		P-par	
	M-par	P-par	M-par	P-par
Antall testledd	6	3	6	3
Samlet/gj.sn. antall feil	18/3	27/9	10/1,7	2/0,7
Gj.sn. feilprosent	5,4	16,1	3,1	1,3

24.13 Kort vokal : lang vokal

	Kort vok.		Lang vok.	
	Kort vok.	Lang vok.	Kort vok.	Lang vok.
Antall testledd	4	5	4	5
Samlet/gj.sn. antall feil	22/5,5	23/4,6	5/1,3	7/1,4
Gj.sn. feilprosent	9,8	8,2	2,4	2,5

24.2 Identifikasjonsdel

Merknad. Tallet på danske forsøkspersoner var i denne delen 55 (mot ellers 56).

24.20 Testresultat

I denne testdelen var det to distraktorer, mot ellers én. Svaret for den danske gruppa er stilt opp slik at testleddet er gjengitt i riktig rubrikk, antall feilsvar i de øvrige rubrikkene.

	/u/	/y/	/u/	ube- stemt	Antall feil	Feil i %	Antall feil	Feil i %
1.	lus	19	1		20	<u>36,4</u>	5	<u>9,1</u>
2.	19	0	loffe		19	<u>34,5</u>	3	<u>5,5</u>
3.	4	myr.	0		4	7,3	0	0
4.	1	0	/ku:r/		1	1,8	0	0
5.	butt	21	0		21	<u>38,2</u>	1	1,8
6.	17	lyt	0		17	<u>30,9</u>	0	0
7.	brun	18	0		18	<u>32,7</u>	0	0
8.	8	flytte	2		10	18,2	0	0
9.	sund	37	2	2	41	<u>74,5</u>	6	<u>10,9</u>
Feilsvar i alt					151		15	
Gjennomsnittlig pr. testledd					16,8	30,5	1,7	3,1

Identifikasjonsskåren hos den danske gruppa er langt dårligere enn skåren for diskriminasjon (24.10). Kontrollgruppa skårer så lavt som en burde vente.

24.21 Monosyllabiske par : polysyllabiske par

	M-par	P-par	M-par	P-par
Antall testledd	7	2	7	2
Samlet/gj.sn. antall feil	122/ 17,4	29/14,5	12/1,7	3/1,5
Gj.sn. feilprosent	31,6	26,4	3,1	2,7

24.22 Kort : lang vokal

	Kort vok.	Lang vok.	Kort vok.	Lang vok.
Antall testledd	4	5	4	5
Samlet/gj.sn. antall feil	91/22,8	60/12	10/2,5	5/1
Gj.sn. feilprosent	41,5	21,8	4,5	1,8

24.23 Omvendt identifikasjon

Her skal bare tas hensyn til kolonnene for /u/ og /y/.

	Identifikasjon med /u/ istf. /y/	Identifikasjon med /y/ istf. /u/
Antall testledd	3	4
<u>Dansk gr.:</u>		
Samlet/gj.sn. ant. feil	31/10,3	100/25
Gj.sn. feilprosent	18,7	45,5
<u>Norsk gr.:</u>		
Samlet/gj.sn. ant. feil	0	12/3
Gj.sn. feilprosent	0	5,5

24.3 Slutninger

Danskene skårer forholdsvis lavt ved denne kontrasten, men persepsjonen er langt fra sikker. Det ses særlig klart på at skåren for O-par ligger høyere enn den for X-par (24.11, jfr. 22.11 og 23.11). Kontrollgruppa har ingen vanskeligheter med å diskriminere - snarere hører de "for godt" (jfr. feilskåren ved X-par).

Stavelsestallet ser ut til å spille en mindre rolle for forståelsen ved denne kontrasten, jfr. 24.12 og 24.21. Derimot er vokalkvantiteten viktig: som en kan vente, oppfattes lang vokal bedre enn kort - se 24.22. Når dette ikke slår ut i 24.13,

skyldes det trolig at de fleste testledd med kort vokal her står i X-par.

Dansk /y/ har tydelig positiv overføringsverdi til norsk /y/, mens den interfererer sterkt på persepsjonen av norsk /u/ (24.23).

Når en vurderer resultatene av identifikasjonsdelen, bør en være oppmerksom på at ord- eller skriftbilde-assosiasjoner snarere kan ha gjort utslaget enn fonemidentifisering (se også 22.3). F.eks. kan testledd 2, loffe, assosieres med (da. og no.) luffe, dvs. med grafemet u; videre kan testledd 8, flytte, ikke assosieres med annet enn flytte på dansk (*flutte fins ikke) - derfor relativt lav feilskåre her; testledd 9, som skårer høyt i begge grupper, assosieres kanskje lettere med synd enn med sund pga. frekvensen i dagligtalen. I det siste tilfellet kan dessuten koartikulasjon (runding av /s/) spille inn og gjøre /u/ mer lik /y/, jfr. at den norske gruppa også skårer høyt her.

25 Retrofleksjer : dentaler (s. 4 i vedlegget)

25.1 Diskriminasjonsdel

25.10 Testresultat

	<u>Da. gr.</u>		<u>No. gr.</u>	
	<u>Antall feil</u>	<u>Feil i %</u>	<u>Antall feil</u>	<u>Feil i %</u>
1. O /fat/ fatt	21	<u>37,5</u>	3	<u>5,5</u>
2. X torne torne	3	5,4	8	<u>14,5</u>
3. O baske barske	5	8,9	1	1,8
4. O lurt lut	31	<u>55,4</u>	2	3,6
5. O vant /vant/	6	10,7	2	3,6
6. X Kurt Kurt	2	3,6	0	0
7. X urnor- disk urnor- disk 4)	6	10,7	5	<u>9,1</u>
8. O fane farne	38	<u>67,9</u>	3	<u>5,5</u>
9. O /fa:t/ fat	18	<u>32,1</u>	2	3,6
Feilsvær i alt	130		26	
Gjennomsnittlig pr. testledd	14,4	25,7	2,9	5,2

Feilskårene for de to gruppene er nokså lik dem vi så ved tonelagsdiskriminasjonen (23.10).

25.11 X-par : O-par

	<u>Da. gr.</u>		<u>No. gr.</u>	
	<u>X-par</u>	<u>O-par</u>	<u>X-par</u>	<u>O-par</u>
Antall testledd	3	6	3	6
Samlet/gj.sn. antall feil	11/3,7	119/ 19,8	13/4,3	13/2,2
Gj.sn. feilprosent	6,6	35,4	7,8	4,0

25.12 Monosyllabiske par : polysyllabiske par

	<u>M-par</u>		<u>P-par</u>	
	<u>M-par</u>	<u>P-par</u>	<u>M-par</u>	<u>P-par</u>
Antall testledd	5	4	5	4
Samlet/gj.sn. antall feil	78/15,6	52/13	9/1,8	17/4,3
Gj.sn. feilprosent	27,9	23,2	3,3	7,8

25.13 Konsonantkvantitet

Ordner vi resultatet etter kvantiteten av konsonanten (retrofleksen/dentalen), får vi følgende verdier:

	<u>Lang</u>		<u>Kort</u>	
	<u>kons.</u>	<u>kons.</u>	<u>kons.</u>	<u>kons.</u>
Antall testledd	4	5	4	5
Samlet/gj.sn. antall feil	34/8,5	96/19,2	6/1,5	20/4
Gj.sn. feilprosent	15,2	34,3	2,7	7,3

25.14 Konsonantkvalitet

Ordner vi resultatet etter kvaliteten av konsonanten (retrofleksen/dentalen), får vi følgende verdier:

	<u>/t/, /t/ /n/, /n/ /p/, /s/</u>		
	<u>/t/</u>	<u>/n/</u>	<u>/p/, /s/</u>
Antall testledd	4	4	1

Dansk gr.:

Samlet/gj.sn. antall feil	72/18	53/13,3	5
Gj.sn. feilprosent	32,1	23,8	8,9

Norsk gr.:

Samlet/gj.sn. antall feil	7/1,8	18/4,5	1
Gj.sn. feilprosent	3,3	8,2	1,8

25.2 Identifikasjonsdel25.20 Testresultat

Rett svar er understreket.

		Da. gr.		No. gr.	
		Antall feil	Feil i %	Antall feil	Feil i %
1.	<u>sut</u> surt	26	<u>46,4</u>	6	<u>10,9</u>
2.	klaner <u>klarner</u>	35	<u>62,5</u>	3	<u>5,5</u>
3.	kasse <u>karse</u>	13	23,2	0	0
4.	<u>tone</u> torne	7	12,5	4	<u>7,3</u>
5.	<u>katt</u> kart	12	21,4	0	0
6.	<u>ban</u> barn	45	<u>80,4</u>	1	1,8
7.	kott <u>kort</u>	13	23,2	0	0
8.	maurene <u>maurerne</u>	39	<u>69,6</u>	9	<u>16,4</u>
9.	hva så du? <u>hva sår du?</u>	26	<u>46,4</u>	1	1,8
Feilsvar i alt		216		24	
Gjennomsnittlig pr. testledd		24	42,9	2,7	4,9

Liksom ved tonelagene og /u/:/y/-kontrasten viser det seg at den danske gruppa har større problemer med identifikasjon enn med diskriminasjon. Derimot har kontrollgruppa igjen en lav feilskåre.

25.21 Monosyllabiske ord : polysyllabiske ord (M-ord : P-ord)

	M-ord	P-ord	M-ord	P-ord
Antall testledd	4	5	4	5
Samlet/gj.sn. antall feil	96/24	120/24	7/1,8	17/3,4
Gj.sn. feilprosent	42,9	42,9	3,3	6,2

25.22 Konsonantkvantitet

	Lang kons.	Kort kons.	Lang kons.	Kort kons.
Antall testledd	3	6	3	6
Samlet/gj.sn. antall feil	38/12,7	178/29,7	0	24/4
Gj.sn. feilprosent	22,7	53,0	0	7,3

25.23 Konsonantkvalitet

	/t/, /t/	/d/, /d/	/n/, /n/	/s/, /s/
Antall testledd	3	1	4	1
<u>Da. gr.:</u>				
Samlet/gj.sn. ant. feil	51/17	26	126/31,5	13
Gj.sn. feilprosent	30,4	46,4	56,3	23,2
<u>No. gr.:</u>				
Samlet/gj.sn. ant.feil	6/2	1	17/4,3	0
Gj.sn. feilprosent	3,6	1,8	7,8	0

25.24 Omvendt identifikasjon

	Identifikasjon med retrofl.istf.dent.	Identifikasjon med dent.istf.retrofl.
Antall testledd	4	5
<u>Da. gr.:</u>		
Samlet/gj.sn. ant. feil	90/22,5	126/25,2
Gj.sn. feilprosent	40,2	45,0
<u>No. gr.:</u>		
Samlet/gj.sn. ant. feil	11/2,8	13/2,6
Gj.sn. feilprosent	5,1	4,7

25.3 Slutninger

De danske fonemene som representeres av grafemene t, d, n og s, er som nevnt (21) alveolare og ligger mellom norske dentaler og retroflekser. De har altså ingen positiv overføringsverdi. Dette må være forklaringa på at tendensen til omvendt identifikasjon er omtrent like sterk begge veier i den danske gruppa (25.24). Feilprosentene ved O-par (25.11) og 'omvendt identifikasjon' (25.24) viser da også at retroflekser og dentaler langt på vei faller sammen i dansk persepsjon.

Antall stavelser i ordet har tydeligvis ingen særlig betydning (25.12, 25.21), mens konsonantkvantitet og -kvalitet spiller en viss rolle. Som en kan vente, oppfattes kort konsonant merkbart dårligere enn lang - også hos de norske testdeltakerne (25.13, 25.22).

Av de enkelte kontrastene er \int /:/s/ langt den lettest persiperte i begge grupper (25.14, 25.23). For danskene har det sikkert vært utslagsgivende at no. og da. /s/ korresponderer godt med hverandre. Dessuten har \int / inngått i en tidligere del av testen.

De kontrastene det er flest eksempler på i testen, gjelder nasal (/ŋ/:/n/) og ustemt klusil (/t/:/t/), som nok også er blant de mest frekvente i løpende tale. Hvilken av disse som volder størst problem for danskene, kan ikke leses direkte ut av tabellene, fordi tilfeldige variabler kan ha virket med: i 25.20, testledd 8 står konsonanten trykklett (også nordmennene har vansker her); i 25.20, testledd 6 kan assosiasjon med det langt mer frekvente barn ha påvirket identifikasjonen. Hvis en sammenlikner feilskårene for kort ustemt klusil og nasal (som er kort i alle testleddene), og

holder X-parene og maurerne (trvkklett kons.) utenfor, får en følgende gjennomsnittstall (parentesen viser til testleddnummer):

	Nasal	Ustemt klusil
I 25.10	38 (8)	24,5 (4, 9)
I 25.20	29 (2, 4, 6)	26 (1)

Dette tyder på at danskene har vanskeligst for å oppfatte nasalkontrasten.

Den norske gruppa har også her (jfr. 24.3) tendens til å overdrive diskriminasjonen ved å "høre" kontrast i X-parse 25.10, testledd 2 og 7.

26 Om forskjeller innenfor kontrollgruppa

Som før nevnt var det østnorske fonemkontraster testdeltakerne skulle ta stilling til. For å se om talemålsbakgrunnen til de norske deltakerne virket inn på persepsjonen, ble disse bedt om å krysse av om de selv hadde retrofleks uttale eller ikke (jfr. s. 4 i vedlegget). Etter dette var 12 av de 55 deltakerne å regne som ikke-østnorske. Tabellen nedenfor viser feilprosenten ved hver testdel for henholdsvis østnorske og ikke-østnorske deltakere.

	Østno.	Ikke-østno.	Feilprosent for no. gr. samlet
22.10 /ʃ/:/ç/ - diskrim.	6,2	25,0	10,4
22.20 "- - identif.	8,8	14,8	10,2
23.10 tonelag - diskrim.	2,3	14,8	5,1
23.20 "- - identif.	49,9	44,4	48,7
24.10 /u/:/y/ - diskrim.	0,8	8,3	2,4
24.20 "- - identif.	1,0	10,2	3,1
25.10 retrofl.- diskrim.	2,8	13,9	5,2
25.20 "- - identif.	2,3	13,9	4,9
Gj.snittlig feilprosent	9,3	18,2	11,2

Stort sett har altså de ikke-østnorske deltakerne langt flere feil enn de østnorske. Ved identifisering av spiranter er forskjellen mindre, og ved identifisering av tonelag har den østnorske gruppa til og med høyere feilskåre (jfr. kommentar under 23.20). Mest interessant fra kommunikasjonssynspunkt er det kanskje at den østnorske spirant-kontrasten er så vanskelig å oppfatte for andre (feil på

hvert fjerde testledd). Men også ellers demonstrerer tallene at dialektforskjeller på det lydlige plan kan hemme persepsjonen nordmenn imellom.

3 SLUTTORD

31 Vurdering av testen

Testresultatene fra den danske gruppa er i denne rapporten blitt utnyttet prognostisk⁵⁾, dvs. til å verifisere prognoser om avvik fra et målspråk, oppsatt på grunnlag av systematisk sammenlikning mellom utgangs- og målspråket. En svakhet ved testen, bedømt ut fra dette formålet, er at tallet på testledd er lite i forhold til variablene. Derfor blir konklusjonene som kan trekkes av materialet, ikke alltid sikre nok. Variabler som bør holdes under kontroll i en slik test, dvs. være representert i tilstrekkelig mange testledd, har vist seg å være X-/O-par, kvantitet av pågjeldende fonem, i noen grad også stavelsesantall og kvalitet av omgivende fonemer. Eventuelt burde testen suppleres med nonsens-testledd for å motvirke effekten av interferens fra fonetisk korresponderende ord i utgangsspråket. Dessuten kunne hver ny testdel med fordel inneholde en oppvarmingsfase for å unngå de avstikkende høye feilskårene som ofte oppstod (jfr. f.eks. testledd 1 i 22.10 og 23.10).

Ellers er noen begrensninger ved denne testen berørt i kap. 1.

32 Jamføring av de danske og de norske resultatene

Utfallet av testen for de norske testdeltakerne var gjennomgående svært godt, og - med ett unntak - klart bedre enn resultatet for de danske deltakerne. Dette indikerer at testen hadde en brukbar vanskegrad, og at den målte det den skulle måle - fonempersepsjon (med de forbehold som er tatt før).

Tallmessig kan forskjellen mellom de to gruppene summeres opp slik:

	Da. gr.	No. gr.
Samlet antall testleddsvar	4023	3960
Antall feilsvar	1356	444
Feilprosent	33,7	11,2

Hvis en ser bort fra den eksepsjonelt høye feilskåren hos nordmennene på 23.20 (jfr. kommentaren der), ligger feilprosenten deres på 5,9.

Ikke alle i den norske gruppa hadde østnorsk dialektgrunnlag. Som vist ovenfor (26) har dette forhøyd den norske feilskåren. Heller ikke den danske gruppa er homogen, idet vel halvparten hadde hatt svenskundervisning semesteret før (jfr. 23.20). Disse fikk gjennomgående bedre testresultater enn de øvrige danske deltakerne, særlig ved vokal- og retroflekskontrasten. Positiv læringsoverføring har uten tvil funnet sted.

Innenfor den enkelte testdel - testledd for testledd - er de norske feilskårene i nokså stor utstrekning parallelle med de danske (om enn mye lavere). Unntaket er X-parene i diskriminasjonsdelene. Mens danskene her skårer lavt på X-par og høyt på O-par, er det nærmest tendens til det motsatte hos den norske gruppa. Dette må komme av at danskene ikke kjenner kontrasten og ikke oppfatter forskjellene, mens nordmennene er oppmerksomme på motsetninga og overdriver diskrimineringa i testsituasjonen.

33 De fire kontrastene i dansk persepsjon

På grunnlag av materialet her kan de fire kontrastene rangeres slik etter vanskegrad (tallene angir gjennomsnittlig feilprosent):

	Diskriminasjons- del	Identifikasjons- del

1. /ɸ/ : /ɕ/	45,9	47,9
2. Retroflekser : dentaler	25,7	42,9
3. Aksent 1 : aksent 2	25,2	42,7
4. /ʌ/ : /y/	8,9	30,5

Spirantkontrasten framstår klart som den vanskeligste. Tone-lagskontrasten og retrofleks-/dentalkontrasten skårer praktisk talt likt og ligger i midtsjiktet, mens motsetninga /ʌ/:/y/ volder minst bry. Men alle kontrastene er vanskelige nok til at det er grunnlag for å ta dem opp i undervisnings-sammenheng.

En annen sak er hvilken betydning de ulike kontrastene har for praktisk språkforståelse. For eksempel er nok tonelags-motsetninga - til tross for relativt høy feilskåre - likevel mindre vesentlig, siden ord med aksent 1 og 2 ofte står i ulike syntaktiske posisjoner, slik at tonelaget blir redundant. En kan også stille spørsmål om hvor viktig en korrekt fonetisk uttale er for persepsjonen, sammenliknet med det å

overholde andre regler i språket (leksikalske, syntaktiske osv.). For å komme videre med slike spørsmål kreves imidlertid undersøkelser av andre typer (jfr. f.eks. Elert 1981) enn den jeg har lagt fram her.

NOTER

- 1) Norsk term etter Engelsk-norsk ordbok (1968).
- 2) Transkripsjonen for norsk følger Jensen (1974), for dansk Andersen/Loman (1972).
- 3) Ternes (1976:17) ser bort fra fonemiske synspunkt når han skildrer lydlig interferens i sin alminnelighet. Det må likevel stille seg annerledes når en kontrastiv undersøkelse gjelder språk med relativt høy grad av funksjonell og fonetisk korrespondanse, slik at persiperte lyder i stor utstrekning blir klassifisert "in Bezug auf ihre Funktion im Sprachsystem".
- 4) rn uttales som retrofleks, rd ikke.
- 5) Jfr. Ternes (1976:64f).

LITTERATUR

- Andersen, Erik (1978): Testning af sproglige færdigheder. Andersen, Erik o.fl.: Temaer i anvendt lingvistik. København: Akademisk Forlag.
- Andersen, Erik/Loman, Bengt (1972): Dansk udtale. Et sprog-laboratoriekursus. Lund: Studentlitteratur.
- Elert, Claes-Christian, red. (1981): Internordisk språkförståelse. Umeå: Universitetet i Umeå (Acta Universitatis Umensis 33).
- Engelsk-norsk ordbok. Pedagogikk - psykologi (1968). Oslo: Universitetsforlaget.
- Grannspråk och minoritetsspråk i Norden (1975). Nordisk utredningsserie 1975:32. Stockholm: Nordiska rådet.
- Haugen, Einar (1953): Nordiske språkproblemer - en opinionsundersøkelse. Nordisk tidskrift 29, 225-249.
- Jensen, Martin Kloster (1974): Språklydlære. Fonetikk, fonemikk. 2. rev. utg., 3. oppl. Bergen-Oslo-Tromsø: Universitetsforlaget.
- Lindgren, Birgitta o.fl., red. (1972): Språkforskning i relation till språkundervisning. Stockholm: Nordiska sommaruniversitetet.
- Maurud, Øivind (1976): Reciprocal Comprehension of Neighbour Languages in Scandinavia. Scandinavian Journal of Educational Research 20:2, 49-72.
- Ohlsson, Stig Örjan (1972): Svenskt sje och tje i kontrastiv belysning. Arkiv för nordisk filologi 87:140-164.
- Ternes, Elmar (1976): Probleme der kontrastiven Phonetik. Hamburg: Buske.

* * * * *

Eivind Landmark er amanuensis i norsk ved Telemark distriktshøgskole. Han har tidligere vært sendelektor i Danmark.

Navn: _____

SL-kursus i norsk uttale - testtillæg7 Identiske eller ikke-identiske ord. eller

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	

8 Understreg det rigtige ord.

1.	kinn	skinn
2.	kjøre	skjøre
3.	kjemme	skjemme
4.	kyte	skyte
5.	kile	skile
6.	kjele	skjele
7.	kjapp	sjapp
8.	kyssen	skyssen
9.	kitt	skitt

SL-KURSUS I NORSK UDTALE

2.6 (udgår)

1.8 Samme eller forskellig accent ("ordmelodi").

eller

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	

1.9 Bestem accenten ("ordmelodien") og sæt

		
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		

SL-kursus i norsk uttale

5.8 Identiske eller ikke-identiske ord.

eller

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	

5.9 Ord med [u], [y] eller [ø]. Sæt

	u	y	ø
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			

SL-kursus i norsk uttale

øvelse 12 - testprogram

12.6 Identiske eller ikke-identiske ord.

X eller 0

1.	☐
2.	☐
3.	☐
4.	☐
5.	☐
6.	☐
7.	☐
8.	☐
9.	☐

12.7 Understreg det ord, der læses..

1. sut	surt
2. klaner	klarner
3. kasse	karse
4. tone	torne
5. katt	kart
6. ban	barn
7. kott	kort
8. maurene	maurerne
9. hva så du?	hva sår du?

[Tilføyelse 1982:]

Til slutt et spørsmål til norske testdeltakere: (sett kryss):

Har du sjøl retrofleks uttale i ord som kart, barn?

kart ja nei

barn ja nei